

KOMISJA KRAJOBRAZU KULTUROWEGO
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO

**INTERDISCYPLINARNE
SEMINARIUM KRAJOBRAZOWE
DOŚWIADCZANIE KRAJOBRAZU
I JEGO ZNACZENIE TERAPEUTYCZNE
ON-LINE
2 grudnia 2021**

2 grudnia 2021 r. odbyło się XXV Interdyscyplinarne Seminarium Krajobrazowe, którego organizatorem była Komisja Krajobrazu Kulturowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego (KKK PTG) we współpracy z Katedrą Gospodarki Przestrzennej UMCS w Lublinie. Ze względu trwającą pandemię tegoroczne spotkanie miało charakter zdalny a jego temat brzmiał „Doświadczenie krajobrazu i jego znaczenie terapeutyczne”. Od prawie dwóch lat żyjemy bowiem w czasie kryzysu związanego z rozprzestrzenianiem wirusa COVID-19, który wprowadził znaczące zmiany w zachowaniach ludzi oraz wpłynął na percepcję i kształtowanie przestrzeni. Dystans społeczny i zakaz spotkań publicznych doprowadziły do izolacji a nawet fobii społecznej. Z drugiej strony wymuszone odosobnienie mogło wpłynąć na spowolnienie życia, zacieśnienie więzi rodzinnych, rozwój kontaktów zdalnych z wykorzystaniem Internetu oraz potrzebę kontaktu z krajobrazem, zwłaszcza otwartym, przyrodniczym, będącym źródłem pozytywnych doświadczeń. Pandemia wskazała zatem nowe wyzwania dla społeczeństwa i krajobrazu.

Celem seminarium była dyskusja naukowa na temat roli doświadczenia krajobrazu w badaniach krajobrazowych, edukacji i kształtowaniu krajobrazu, w szczególności wobec wyzwań pandemii COVID-19. Założono, że doświadczenie pandemii (kryzysu) i związane z nim doświadczenie izolacji i choroby przyczyniło się do zwiększonego zainteresowania

krajobrazem, mając na uwadze jego wartości terapeutyczne. Choć w czasie pandemii zorganizowano kilka ciekawych inicjatyw krajobrazowych, np. obchody Dnia Krajobrazu (20 października), w 2020 r. pod hasłem „Drzewo w krajobrazie”, zaś w 2021 r. „Krajobrazy otwarte”, to brakowało interdyscyplinarnych spotkań naukowych na których można zapoznać się z wynikami badań i działań ukierunkowanych na doświadczanie krajobrazu. Dodatkowym powodem organizacji seminarium były szczególne jubileusze, m.in. 20 lat Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG, 85 rocznica urodzin prof. K.H. Wojciechowskiego (honorowy członek Komisji) i 35 rocznica wydania jego rozprawy habilitacyjnej „Problemy percepcji i oceny estetycznej krajobrazu” (Wyd. UMCS Lublin 1986).

Komitet naukowy tegorocznego seminarium tworzyli: dr hab. Urszula Myga-Piątek (Uniwersytet Śląski, Sosnowiec), ks. dr hab. Jacek Łapiński (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin), dr hab. Adam Senetra (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn), prof. dr hab. Krzysztof H. Wojciechowski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin). Za organizację seminarium odpowiadał komitet organizacyjny w następującym składzie: dr hab. Sebastian Bernat (Przewodniczący), dr Małgorzata Flaga, mgr inż. Karolina Trykacz, inż. Jakub Skibiński. Wszyscy wymienieni są związani z Instytutem Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UMCS.

W seminarium uczestniczyło prawie 50 osób, reprezentujących różne dyscypliny naukowe z zakresu nauk społecznych, nauk humanistycznych, nauk technicznych, nauk przyrodniczych, nauk o sztuce, co świadczy o interdyscyplinarności podjętej tematyki. Oprócz pracowników naukowych różnych krajowych ośrodków (Bydgoszcz, Gniezno, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Poznań, Sosnowiec, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra) w spotkaniu uczestniczyli studenci, pracownicy Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, animatorzy kultury oraz terapeuci.

Otwarcia seminarium dokonali dr Jolanta Rodzoś (Dziekan Wydziału Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS), dr hab. Urszula Myga-Piątek (Przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Geograficznego) oraz dr hab. Sebastian Bernat. W ramach czterech sesji referatowo-dyskusyjnych wygłoszono 14 referatów, które prezentowały współczesne perspektywy badawcze i różne aspekty/wymiary doświadczania krajobrazu. Omawiano i dyskutowano jakiego rodzaju doświadczenia występują w kontakcie z krajobrazem, jaka jest współcześnie rola doświadczania krajobrazu, czy pandemia/kryzys wpłynęły na zmianę doświadczania krajobrazu, jaka jest użyteczność doświadczania krajobrazu w kształtowaniu/projektowaniu krajobrazu oraz jak wykorzystać terapeutyczne znaczenie doświadczania krajobrazu. Wygłoszono zarówno referaty teoretyczne, jak i praktyczne.

Prof. dr hab. Beata Frydryczak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Instytut Kultury Europejskiej w Gnieźnie) w inauguracyjnym seminarium referacie przedstawiła wielowymiarowość doświadczenia krajobrazu, dr hab. Mateusz Salwa (Uniwersytet Warszawski) zaprezentował temat „Estetyczne wartości codziennych krajobrazów”, dr inż. arch. Anna Staniewska (Politechnika Krakowska) mówiła o znaczeniu ogrodów i krajobrazu przy azylach dla obłąkanych w pismach programowych psychiatrów w XIX wieku, w kontekście współczesnych badań na temat spektrum zielonych terapii, dr hab. inż. arch. Monika Trojanowska (Politechnika Bydgoska) zaprezentowała wzorzec miejsc promocji zdrowia w mieście – nowe atrybuty i doskonalenie procesu, dr hab. Joanna Angiel (Uniwersytet Warszawski) scharakteryzowała doświadczenie rzeki i krajobrazów nadrzecznych w perspektywie edukacji geograficznej, dr Robert Losiak (Uniwersytet Wrocławski) zreferował temat „Pejzaż dźwiękowy nocnego miasta - w kontekście badań nad współczesną audiosferą Wrocławia”, dr hab. inż. Agnieszka Jaszczak i dr inż. Beata Płoszaj-Witkowska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) mówiły o funkcji terapeutycznej przestrzeni w kontekście rewitalizacji miast *Cittaslow* oraz o terapiach roślinami podczas pandemii, dr Ilona Potocka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) przedstawiła temat „*Slow tourism* a doświadczenie krajobrazu multisensorycznego”, mgr inż. Katarzyna Pietrzyk i dr hab. inż. Agnieszka Szczepańska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) zaprezentowały wyniki badań dotyczących doświadczenia krajobrazu w zależności od pory roku, zaś dr Magdalena Olejniczak (Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna) opowiedziała o multisensorycznym doświadczeniu krajobrazów fortyfikacji. Na koniec wystąpili przedstawiciele gospodarzy spotkania (UMCS w Lublinie): mgr inż. Karolina Trykacz i inż. Jakub Skibiński, którzy zreferowali wyniki badań przeprowadzonych wśród lubelskich studentów i dotyczących wpływu pandemii COVID-19 na atrakcyjność terenów rekreacyjnych oraz dr hab. Wioletta Kałamucka i mgr inż. Ewa Kowalska, prezentując wyniki badań na temat zieleni uzdrowiska Krasnobród. W dyskusji podkreślano wielowymiarowość doświadczenia krajobrazu, prawo każdego człowieka do krajobrazu oraz potrzebę edukacji krajobrazowej, zwłaszcza decydentów, na których w znacznej mierze spoczywa odpowiedzialność za jakość krajobrazu.

W ramach seminarium zostały także przybliżone dokonania zmarłego w sierpniu 2021 r. kompozytora kanadyjskiego R. M. Schafera, uznawanego za twórcę idei *soundscape*, z uwagi na jego wyjątkowe podejście integrujące ludzi z różnych kontynentów – nie tylko przedstawiciele różnych dyscyplin naukowych, ale także artystycznych – oraz kierowane dobrem człowieka i całej ludzkości. Ukazał on, że *soundscape* (krajobrazy dźwiękowe) to nie

tylko źródło inspiracji artystycznych, ale również przedmiot ochrony oraz projektowania przeciwstawiającego się inwazji hałasu. Schafer poprzez swoje działania zachęcał do słuchania krajobrazów, czyli szczególnego ich doświadczania, z uwagą na to co się słyszy. Edukacja stanowiła znaczący wymiar jego działań (ćwiczenia „czyszczenia uszu”).

Seminarium „Doświadczanie krajobrazu i jego znaczenie terapeutyczne” było szóstym z kolei interdyscyplinarnym seminarium krajobrazowym, którego organizacji podjęli się pracownicy UMCS. Tematyka poprzednich seminariów to: „Dźwięk w krajobrazie. Stan i perspektywy badań” (Lublin 2008), „Niematerialne wartości krajobrazów kulturowych” (Lublin – Łęczna 2010), „*Sacrum* w krajobrazie” (Lublin – Roztocze 2012), „Krajobrazy inspiracji. Inspiracje krajobrazowe” (Kazimierz Dolny 2016), „Krajobraz a zdrowie i jakość życia” (Lublin – Nałęczów 2017). Pozostaje wyrazić nadzieję, że interdyscyplinarne spotkania dotyczące krajobrazu będą kontynuowane, najlepiej w formule bezpośredniego spotkania w konkretnym miejscu i czasie. Zgodzili się z tym na koniec tegorocznego seminarium także jego pozostali uczestnicy. Tego typu spotkania są bowiem okazją do wymiany myśli i nawiązania współpracy owocującej ważnymi projektami naukowymi i działaniami praktycznymi.

Sebastian Bernat